

Sari Lahti, hallintojohtaja

Koulutus:

- Oikeustieteenmaisteri
- Valtiotieteenmaisteri
- Sosionomi amk
- AmO

Työkokemus:

- Hallintojohtaja, hyvinvointialue (2022 >)
- Hallintopäällikkö, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (2020-2022)
- Tulosaluejohtaja, lapsiperhepalvelut, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (2017-2020)
- Lastensuojelupäällikkö, Peruspalvelukeskus Oiva (2010-2017)
- Muu aiempi työkokemus mm. yrittäjä, sosiaalityön erillaiset tehtävät, kaupallinen ala

Hyvinvointialueen keskeinen sääntely ja johtamisjärjestelmä

Sari Lahti, hallintojohtaja

28.4.2025

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Esityksen sisältö

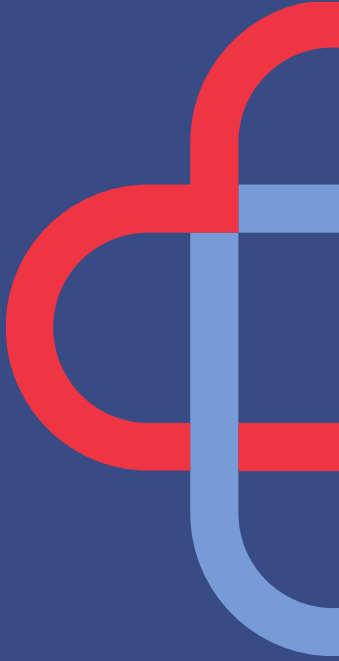
1. Keskeinen sääntely
2. Johtamisjärjestelmä

Keskeinen sääntely

– muutaman noston kautta

1. hyvinvointialuelaki (611/2021)
2. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (612/2021)
3. pelastustoimen järjestämislaki (613/2021)
4. hyvinvointialueen rahoituslaki (617/2021)

Hyvinvointialuelaki

Luo edellytykset:

- Itsehallinnolle
- asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksille
- suunnitelmallisuudelle ja taloudelliselle kestävyydelle
- asukkaiden hyvinvoinnin tukemiselle

Säätely pohjautuu pitkälti kuntalain normeihin

Hyvinvointialueen tehtävät ja järjestämisvastuu

2 luku

Järjestämisvastuu 7 §

Ydinsääntö palvelutuotannon toteutuksen takana

Hyvinvointialueella on vastuu

- Yhdenvertaisesta saatavuudesta
- Tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä
- Tuottamistavan valinnasta
- Tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta
- Viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä
- Tehtävien rahoituksesta vaikka tuotanto olisi muualla

Palvelujen tuottaminen

2 luku

- Hyvinvointialue voi tuottaa palvelut
 - Itse
 - Yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa
 - Hankkimalla ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta
- Tulee varmistaa, että palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta > ohjaus ja valvontavastuu
- Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen
- Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä lailla erikseen säädetään

Suhde valtioon, 3 luku

VALVONTA JA OHJAUS

- Valtiovarainministeriö sovittaa yhteen hyvinvointialueiden ohjausta (VM, STM ja SM)
- Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä. Siinä arvioidaan rahoituksen riittävyyttä suhteessa tehtäviin ja velvoitteisiin.
- Valtakunnalliset strategiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi
- Vuosittaiset hyvinvointialueneuvottelut ministeriöiden kanssa
- Valtioneuvoston asettama hyvinvointialueneuvottelukunta toimii VM yhteydessä. Edustus hyvinvointialueet, HUS, Helsinki, VM, STM, SM.
 - Tehtävänä ennakoida, edistää, seurata ja arvioida hyvinvointialueen toiminnan ja talouden kehitystä
- AVI valvoo ja kantelujen perusteella tutkii lainmukaisuuden toteutumista

Hyvinvointialueen demokratia ja johtaminen

HvaL II ja III osa

Hyvinvointialueen johtaminen

- **Aluevaltuusto** vastaa toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa. Strategisista kokonaisuuksista päättäminen (esim. hyvinvointialuestrategia ja palvelustrategia, palvelutasopäätös, hallintosääntö, omistajaohjaus, asiakasmaksut)
- **Aluehallitus** johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta toteuttaen aluevaltuuston asettamia strategisia järjestämisen linjauksia
- **Tarkastuslautakunta** järjestää hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin
- **Hyvinvointialuejohtaja** johtaa aluehallituksen alaisena hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa

Aluevaltuusto johtaa strategialla

- Hyvinvointialuetta johdetaan **hyvinvointialuestrategian** mukaisesti. Hyvinvointialuestrategia sisältää palvelustrategian.
- Aluevaltuusto hyväksyy hyvinvointialuestrategian, tarkastetaan vähintään aluevaltuustokausittain
- Hyvinvointialuestrategia toteuttaa valtakunnallisia tavoitteita
- Taloussuunnitelman tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa

Aluehallitus

Johtaa toimintaa, hallintoa ja taloutta hyvinvointialuestrategian mukaisesti

- Vastaa hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä toiminnan yhteensovittamisesta
- Vastaa aluevaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta
- Vastaa hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien valvonnasta
- Huolehtii hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä sisäisen tarkastuksen järjestämisestä
- Valvoo hyvinvointialueen etua, edustaa hyvinvointialuetta ja käyttää sen puhevaltaa
- Edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastaa hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikasta

Aluehallituksen puheenjohtaja johtaa poliittista yhteistyötä (44 §)

Hyvinvointialueen omistajuus

- Hyvinvointialue on itsehallinnollinen julkisoikeudellinen yhteisö
- Valtio rahoittaa hyvinvointialuetta mutta ei omista > ei ole osa valtion hallintoa
- Alueen väestö, kunnat, yhteisöt ja säätiöt sekä kiinteän omaisuuden omistajat ja haltijat ovat hyvinvointialueen jäseniä
- Jäsenet toteuttavat omistajuutta demokratian avulla sekä väestöä osallistavien mekanismien kautta

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämislait

tarkoitus:

Edistää ja ylläpitää väestön
hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta

Varmistaa yhdenvertaiset,
yhteentoimivat ja kustannusvaikuttavat
palvelut

Järjestämisvastuu – Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

- Hyvinvointialueen palvelusisältö suunniteltava ja toteutettava asiakkaiden tarpeiden edellyttämänä sisällöltään, laajuudeltaan, laadultaan.
- Yhteen sovitettuja kokonaisuuksia ja saavutettavia
- Keskitettyinä, kun palvelun saatavuus, laadun turvaaminen tai kustannusvaikuttava toteuttaminen edellyttää erityisosaamista tai kalliita investointeja
- Tehtäviä voidaan koota yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi jos välttämätöntä saatavuuden, laadun, yhdenmukaisuuden, asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi
- Tehtävän saanut hyvinvointialue kantaa järjestämisvastuun – saatavuus, määrittely, tuotantotavat, julkinen valta, mutta
 - Oma hyvinvointialue vastaa tehtävän rahoituksesta

Pelastustoimen palvelutaso

- Pelastustoimen palvelutason vastattava kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia.
- Palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- Huomioitava poikkeusolot ja varautuminen
- Aluevaltuusto päättää palvelutasosta = **palvelutasopäätös**
 - Sisältää suunnitelman kehittämisestä
- Ennen hyväksymistä Avi:sta lausunto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - yhteistyötä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säädetty yhdenmukainen velvollisuus kunnille sekä hyvinvointialueelle

- Molemmilla vastuulla edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä
- Molemmilla ensisijainen vastuu siltä osin kun tehtävä kytkeytyy lakisääteisiin tehtäviin
- Molemmille asetettu velvollisuus yhteistyöhön ja asiantuntijatukeen toisilleen sekä tehtäväksi edistää hyte-järjestötoimintaa

Hyvinvointialueiden välinen yhteistyö - YTA

YTA –alueet = sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueet

- Alueet (5 kpl) määritelty valtioneuvoston asetuksella – ministeriö ohjaus
- Yo-sairaaloita ylläpitävät hyvinvointialueet ja HUS kuuluvat eri yhteistyöalueeseen
- Yhteistyöaluesopimus aluevaltuustokausittain, jonka aluevaltuustot hyväksyvät
- Tarkoituksena varmistaa yhteistyöalueella työnjakoa, yhteistyötä ja yhteensovittamista
- Toteutumista arvioidaan vuosittaisissa alueen ja ministeriön välisissä neuvotteluissa
- Vahvaa kansallista ohjausta

Etelä-Suomen yhteistyöalue

- Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- Helsinki
- HUS (Helsingin yliopistollinen sairaala)
- Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
- Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
- **Päijät-Hämeen hyvinvointialue**
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Valmius ja varautuminen – kansallinen kokonaisuus

- Hyvinvointialueen on varauduttava ennakkoon häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin valmiussuunnitelmilla. Varmistettava palvelujen jatkuvuus – omat ja ostopalvelut
- Keskeistä YTA –aluetasoinen varautuminen - kansallisesti yhtenäiset periaatteet ja tilannekuvan ylläpito
- Yo-sairaala ylläpitävä hyvinvointialueen / HUS -yhtymä ohjaa valmiussuunnittelua alueellaan valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti. Ylläpitää YTA –alueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusta
- STM muodostaa yhteistyössä valmiuskeskusten kanssa valtakunnallisen tilannekuvan
- Useampaa hyvinvointialuetta / HUS koskevassa häiriötilanteessa STM voi määrätä yhden kyseisistä johtamaan ja koordinoimaan tilannetta sosiaali- ja terveydenhuollossa.
- Erityisen merkittävissä häiriötilanteissa STM voi ottaa sosiaali- ja terveydenhuollon johto- ja koordinaatiovastuun itselleen.

Rahoituslaki

- Rahoituslaissa säädetään: hyvinvointialueiden rahoituksen yleisistä periaatteista
- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien rahoituksesta tarkemmin
- Rahoituksen hallinnoinnista

Hyvinvointialueen rahoituksen keskeiset periaatteet

- Tarveperusteinen rahoitus > palvelutarve perusteena
- Yleiskatteellinen rahoitus > kohdentaminen hyvinvointialueen päätösvaltaa
- Laskennallinen rahoitus > rahoitus ei perustu alueen palveluiden järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin
- Asiakas- ja käyttömaksut – hyvinvointialueen päätösvaltaa

Hyvinvointialueen rahoituksen keskeiset periaatteet

- Jos rahoituksen taso vaarantaa perustuslaissa säädettyjen riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada palvelujen turvaamiseksi lisärahoitusta > päätös valtioneuvosto
- Siirtymätasaus > Muutosvaihe porrastettu vuosille 2023-2029
 - rahoituksessa huomioon otettava laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja hyvinvointialueen alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus
- Rahoitusmallia kehitetään edelleen, lakimuutos vireillä

Kaksi nostoa järjestämislaista liittyen rahoitukseen 1/2

Investointisuunnitelma

- laaditaan vuosittain seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista investoinneista ja rahoituksesta.
 - Investointi = investointi tai investointia vastaava sopimus
- SOTE sekä PELA investointisuunnitelman osat > perustuvat ministeriöiden linjaamiin valtakunnallisiin tavoitteisiin ja alueen palvelutarpeeseen ja uhka-arvioihin
- STM ja SM voivat jättää oman toiminta-alansa osasuunnitelmat hyväksymättä laissa määriteltyjen kriteerien perusteella. Tällöin tulee hyvinvointialueen jättää uusi tai korjattu osasuunnitelma

Kaksi nostoa järjestämislaita liittymen rahoitukseen 2/2

Arviointimenettely

- STM:n aloite VM:lle hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämiseksi
- Käynnistetään, jos kyky järjestää palveluita on ilmeisesti vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti vähintään kahtena kolmesta vuodesta
 - Esim. ongelmat palvelujen yhdenvertaisuuden, riittävyyden, laadun, kustannuskehityksen, henkilöstöön liittyvien puutteiden johdosta

Johtamisjärjestelmä kokonaisuus

- Hyvinvointialueen johtamisen työväline
- Raamittaa ja mahdollistaa käytännön johtamisen

Hyvinvointialueen johtaminen kansallisesti ja alueellisesti – jännite?

Hyvinvointialueeseen kohdistuu vahva kansallinen ohjaus

- Toteutetaan normiohjauksella sekä talousohjauksella
 - Laissa määritelty järjestämisvastuu hyvinvointialueelle
 - Lakiin perustuva valtionrahoitus – vain hyvin vähän muuta liikkumavaraa > merkittävä muutos aiempaan!

Hyvinvointialueen alueellinen itsehallinto - paikallinen johtaminen

- Hyvinvointialue päättää itse, miten toteuttaa järjestämisvastuuta
 - Mitä tuotetaan, miten tuotetaan, mitä maksaa
- **Vai voiko?**
 - Kansallinen toiminnan ohjaus. STM määrittelee kansalliset tavoitteet.
 - Alueen strategian tulee toteuttaa linjauksia

Hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä tiiviisti

- Hyvinvointialuetta johdetaan aluevaltuuston päättämien hyvinvointialuestrategian sekä taloussuunnitelman ja talousarvioon avulla. Strategista kokonaisuuden johtamista.
- Aluevaltuusto käyttää hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa, jota se delegoi hallintosäännön määräyksillä
- Aluehallitus valmistelee pääosan aluevaltuuston päätösasioista ja johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä toiminnan yhteensovittamista. Aluehallituksella on laajat lakiin säädetyt vastuut esim. henkilöstöpolitiikka, omistajaohjaus, riskienhallinta. Aluehallitus delegoi päätösvaltaa erilaisilla ohjeilla ja ohjelmilla, kuten toimintaohjeella
- Aluehallituksen puheenjohtaja toimii päätoimisena tai 50 % osa-aikaisena aluevaltuuston päätöksen mukaisesti.
- Hyvinvointialuejohtaja toimii aluehallituksen alaisena johtaen toimintaa ja hallintoa. Hyvinvointialuejohtaja toimii aluehallituksen esittelijänä ja siten vastaa asioiden valmistelusta aluehallitukselle.

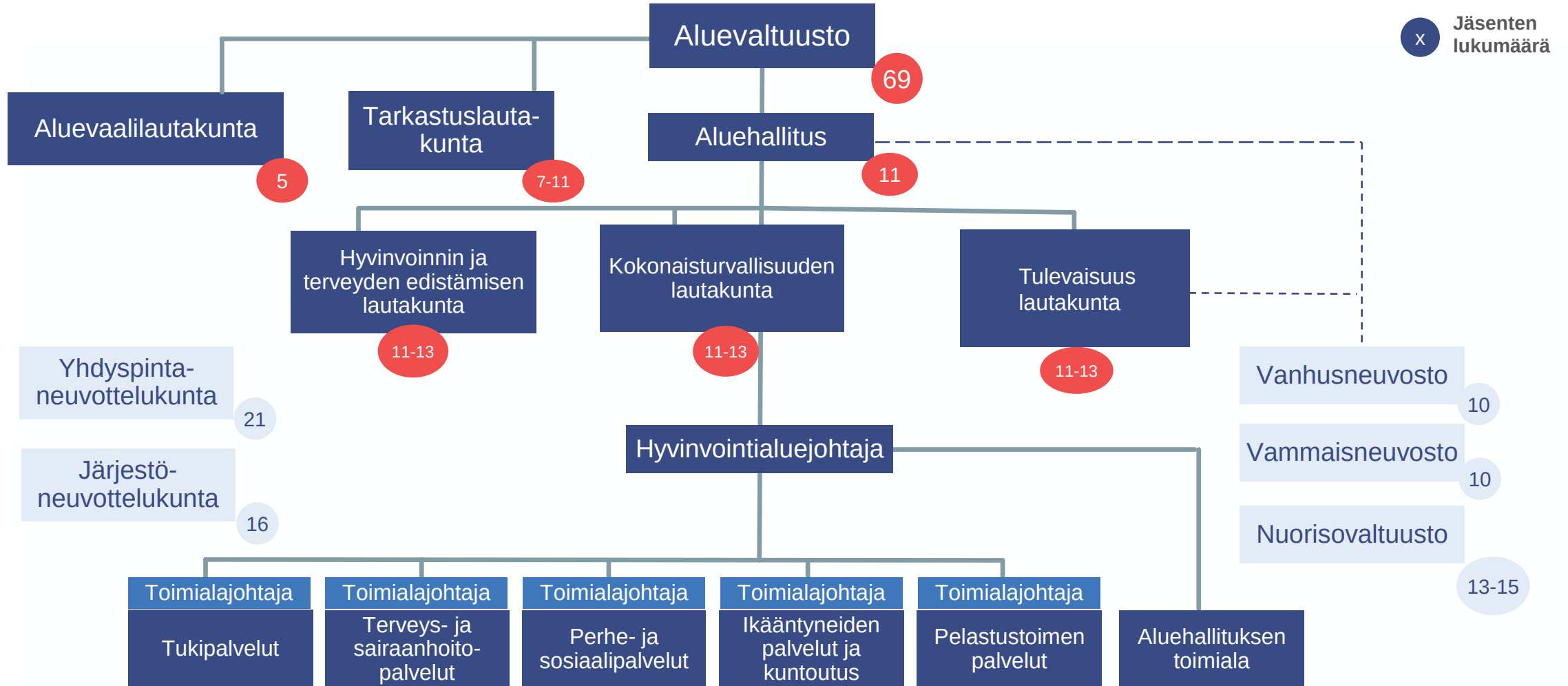
Hyvinvointialueen poliittinen päätöksenteko

- Alueen väestö keskiössä - asiakkaan ja omistajan roolissa – ”omistaja-asiakkuus”
- Aluevaltuustolla laissa määritellyt tehtävät
- Aluevaltuusto valitsee toimielinten jäsenet, joiden tulee olla valtuutettuja tai varavaltuutettuja (pl. vaikuttamistoimielimet ja toimikunnat)
- Aluevaltuusto valitsee hyvinvointialuejohtajan
- Aluehallituksella laissa määritellyt tehtävät

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen johtamisrakenne

1.6.2025 alkaen

Keskeisimmät johtamista ohjaavat asiakirjat 1/2

ALUEVALTUUSTO PÄÄTTÄÄ:

- Hyvinvointialuestrategia - sisältää palvelustrategian
- Hallintosääntö - laissa määritelty sisältö, jonka lisäksi määräykset, jolla aluevaltuusto siirtää toimivaltaansa hyvinvointialueen muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille
- Palvelutasopäätös – pelastustoimi
- Talousarvio, taloussuunnitelma, investointisuunnitelma, tilinpäätös
- Konserniohje – omistajaohjauksen määräykset

Keskeisimmät johtamista ohjaavat asiakirjat 2/2

ALUEHALLITUS PÄÄTTÄÄ:

- Toimintaohje – aluehallituksen toimivallan delegoiminen edelleen alaisilleen toimielimille ja viranhaltijoille
- Erilaiset ohjeet ja ohjelmat esim.
 - Hankintaohje
 - Henkilöstöohjelma
 - Monituottajuusohjelma
 - Toimitilaohjelma

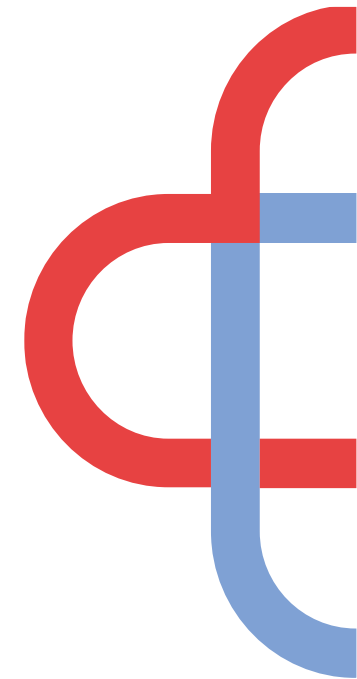

Viranhaltijaorganisaation rakenne 1/2

Hyvinvointialuejohtaja johtaa hyvinvointialueen toimintaa aluehallituksen alaisuudessa.

Hyvinvointialue jakautuu kuuteen toimialaan:

- terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimiala
- perhe- ja sosiaalipalveluiden toimiala
- ikääntyneiden palveluiden ja kuntoutuksen toimiala
- pelastustoimen toimiala
- tukipalveluiden toimiala
- aluehallituksen toimiala

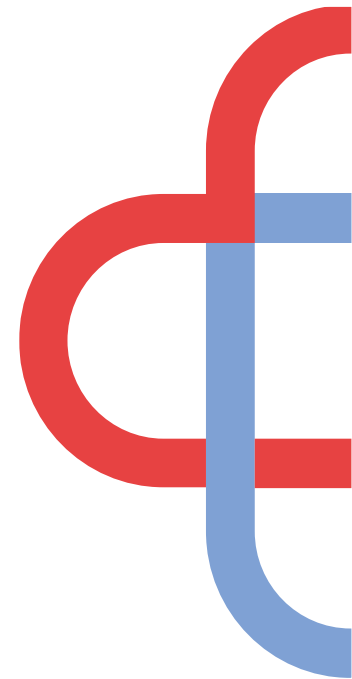

Viranhaltijaorganisaation rakenne 2/2

- Toimialat jakautuvat tulosalueiksi, ja tulosalueet edelleen toimintayksiköiksi. Lisäksi voi olla organisaatorakenteen näkökulmasta muita alempia yksiköitä tai toimintoja.
- Kutakin toimialaa johtavat toimialajohtajat. Hyvinvointialuejohtaja johtaa yleisen johtamistehtävänsä lisäksi aluehallituksen toimialaa
- Hyvinvointialueella, toimialoilla ja tulosalueilla on johtoryhmät, jotka tukevat yksikön esihenkilön toimintaa

Organisaatiokuvat hyvinvointialueen verkkosivuilla

LINKKI : [PowerPoint-esitys](#)

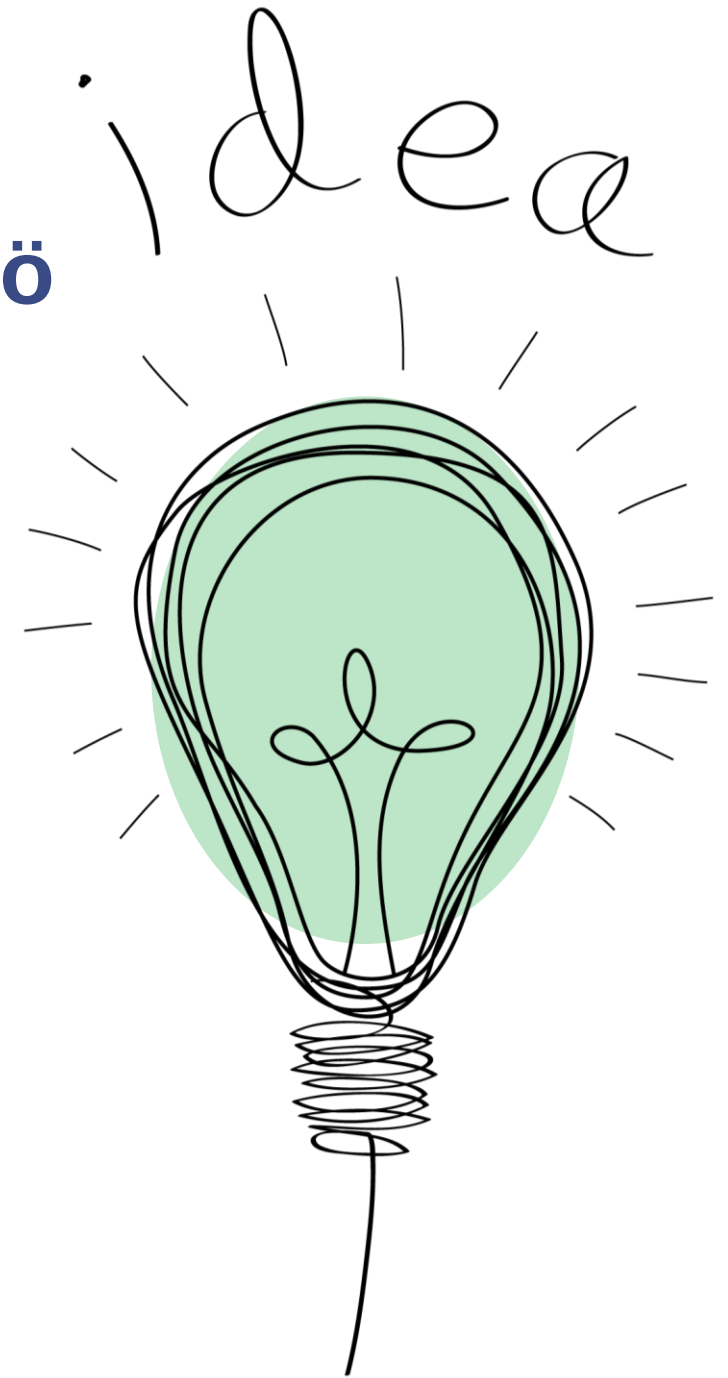
Päätöksenteko ja hallintomenettely Hyvä hallinto

- Hyvil Oy:n koulutussisältö!
- LINKKI: Uusien
aluevaltuutettujen perehdytys
- Studiolinjat.live

Hyvinvointialueen luottamushenkilö

- Yksikkönä hyvinvointialue – fokuksena hyvinvointialue kokonaisuutena
- Irrottauduttava perinteisestä kuntalähtöisestä näkökulmasta
- Tulee edistää hyvinvointialueen ja sen asukkaiden etua ja toimia tehtävässä arvokkaasti sen edellyttämällä tavalla
- Luottamushenkilö toimii virkavastuulla

Kiitos mielenkiinnosta!

Sari Lahti 044 482 3163

sari.lahti@paijatha.fi

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Muutama käytännön asia tiedoksi

Aluevaltuuston kokoukset 2025

- Maanantait 9.6., 13.10. ja 8.12. klo 9.30 (Fellmannia-talo, Kirkkokatu 27, Lahti).
- Aluevaltuuston kokousta edeltävänä torstaina aluevaltuustoinfo klo 18 – 19 etäyhteydellä (Teams).
- Aluevaltuuston seminaari 28.-29.8., Holiday Club Saimaa
- Yhteystiedot palkkioiden ja korvausten maksamiseksi luottamushenkilö tallentaa itse Silmu-järjestelmään (hallintosihteeri lähettää linkin). Myös sidonnaisuusilmoitukset viedään samaan järjestelmään.
- Sähköiset lomakkeet matkakulujen ja mahdollisten ansionmenetysten korvaamiseksi saadaan tuotantoon lähiaikoina (linkki lomakkeisiin julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla).
- Aluevaltuutetuille ja varoille käyttöön sähköpostiosoite av-etunimi.sukunimi@pajatha.fi

Lisätietoja tarvittaessa:

hallintosihteeri Eevaliisa Orelma, eevaliisa.orelma@pajatha.fi, puh. 044 719 5501

